

Doroteusz Fionik
(Bielsk Podlaski)

Kler parafialny Kościoła wschodniego w powiecie bielskim w 1816 roku

W zbiorach Narodowego Historycznego Archiwum Białorusi w Grodnie, w zespole *Гродненская Губернская Палата* (Fond 24) znajduje się zbiór rewizji miejscowości poszczególnych powiatów guberni grodzieńskiej (*Ревизские сказки*). Wśród nich trzydzieści sześć spisów dotyczy terenu powiatu bielskiego. Najwcześniejsze akta dotyczą roku 1816 (siedem jednostek archiwalnych). Kolejne rewizje pochodzą z lat: 1833 (dwie jednostki), 1834 (trzy), 1842, 1850-51, 1854-55, 1863-1869, 1871-1879, 1882 oraz 1883-1896 (jedna jednostka). Jak więc widzimy, dopiero od 1863 r. posiadamy spisy roczne prawie komplementarne.

Jedną z najcenniejszych jednostek w zbiorze rewizji jest księga, dotycząca kleru parafialnego z 1816 r. (F. 24, 7, 232). Obejmuje ona duchowieństwo i inne osoby zamieszkujące budynki parafialne trzech wyznań: prawosławnego, unickiego i rzymskokatolickiego. Pierwsze z nich reprezentowane jest tylko przez monaster św. Mikołaja w Bielsku, który jako jedyny ośrodek Kościoła wschodniego przez cały okres unii trwał w prawosławiu. W rewizji opisanych jest 28 parafii unickich. Oprócz nich wyodrębniono dwie filie. Tytulatura cerkwi unickich jest różna, w zależności od duchownego, który wypełniał formularz rewizji. Jedne są nazwane grekounickimi, inne z kolei rzymskounickimi, większość jednak pozbawiona jest takiej tytulatury. Na terenie powiatu bielskiego w 1816 r. znajdowało się również dziesięć parafii rzymskokatolickich: w Bielsku, Brańsku, Boćkach, Wyszkach, Domanowie, Kleszczelach, Łubinie, Narwi, Strabli i Topczewie z al-

tarią łyczkowską. W niniejszym materiale przedstawiamy parafie Kościoła wschodniego, bezpośrednio związane z przodkami podlaskich Białorusinów.

Powiat bielski w 1816 r. wchodził w skład Obwodu Białostockiego. Przynależność parafii unickich do powiatu bielskiego nie pokrywała się wówczas z przynależnością dekanalną. Większość parafii, rzecz oczywista, należała do dekanatu bielskiego, po kilka jednakże do dekanatu drohiczyńskiego i białostockiego. W opisach znajdujemy wpisy tylko dwóch dziekanów: ks. Bazylego Markiewicza, kanonika brzeskiego (dziekan bielski) i ks. Antoniego Sosnowskiego (dziekan drohicki). Nazwisko dziekana białostockiego w księdze nie występuje. Stan przynależności dekanalnej parafii unickich w powiecie bielskim przedstawiał się następująco:

— dekanat bielski: Bielsk Św. Trójcy, Bielsk św. Michała, Bielsk Narodzenia NMP, Bielsk Zmartwychwstania Pańskiego, Klejniki, Wólka Wygonowska, Hryniewicze, Dubicze Cerkiewne, Kleszczele św. Mikołaja, Kleszczele św. Jerzego, Nowe Berezowo, Stary Kornin, Łosinka, Malesze, Narzew, Orla, Podbiele, Pasynki, Rajsk, Czyże, Szczyty;

— dekanat drohiczyński: Andryjanki, Brańsk, Boćki, Kośna;

— dekanat białostocki: Puchły, Ryboły, Trześcianka.

Analiza składu kleru Cerkwi prawosławnej i unickiej na podstawie prezentowanej rewizji daje nam wiele interesujących informacji, porządkujących i rozszerzających stan dotychczasowej wiedzy o niektórych aspektach życia Cerkwi na początku XIX wieku. Na podstawie rewizji można dokładnie określić stan liczbowy mieszkańców budynków parafialnych. Wśród ponad 470 osób było 25 proboszczów, 3 administratorów, 11 wikariuszy, 1 hierodiakon, 1 kapelan, 2 mionsionarzy (rezydentów), 23 diaków (psalmistów), 4 poddiaczych (aplikantów na diaka), 9 dzwonników, 12 organistów, 17 zakrystianów i 4 osoby przyuczające się do stanu duchownego. Daje to liczbę 112 osób bezpośrednio związanych ze sprawowaniem i obsługiwaniem nabożeństw. Do tego grona należy doliczyć część z 36-osobowej grupy dziażdów (żebraków), którzy byli zaangażowani przy posłudze cerkiewnej. Jak więc widzimy, większość parafii posiadała stałych proboszczów. Jedyne trzy, w tym dwie bielskie, były zarządzane przez tymczasowych administratorów. Większe parafie miały dodatkowo wikariusza. Wyjątkowo, w kleszczelowskiej parafii św. Mikołaja służyło dwóch wikariuszy. Było to związane nie tylko z wielkością parafii, ale również z szerokimi obowiązkami parocha ks. Antoniego Sosnowskiego, który często zmuszony był przebywać w Wilnie bądź Brześciu.

Najliczniejszą kategorię mieszkańców nieruchomości parafialnych stanowiły niewątpliwie rodziny kleru. Żon duchownych wraz z dziećmi było blisko dwieście. Do tego grona należy doliczyć dość licznych przedstawicieli kuzynów duchownych, którzy na stałe zamieszkiwali plebanie. Na podstawie dokumentu możemy stwierdzić, że rodziny duchownych było dość liczne, ma-

jące zazwyczaj po 4-6 dzieci. Na charakter ich imion wówczas nałożyły się już silne procesy polonizacyjne duchowieństwa unickiego (np. Adolf, Aniela, Izabela, Ferdynand, Ludwika, Karolina, Benigna). W większości przypadków również językiem domowym na plebanii był zapewne polski.

Na podstawie danych rewizji możemy stwierdzić, że średnia wieku kleru w 1816 r. wynosiła około trzydziestu lat. Z dokumentu w pewnej mierze dowiadujemy się również o ruchach służbowych kleru oraz losach innych osób. Na ostatnią z kwestii znaczący wpływ miała niedawno zakończona wojna napoleońska. Rok 1812 powraca w zapisach wielokrotnie. Weźmy chociażby Kondrata Chwedorowicza, zakrystiana z Rajska, który w 1812 r. był zabrany za furmana i dopiero w 1816 r. powrócił z Królestwa Polskiego.

Rewizja z 1816 r. jest częściowym źródłem do poznania stanu oświaty cerkiewnej w powiecie bielskim. Najbardziej interesująco w tym względzie przedstawia się prawosławny monaster św. Mikołaja. Przebywało tu wówczas czterech chłopców, przygotowujących się do stanu duchownego „z wydaniem na to stosownego dokumentu”. Edukacja duchowna w monasterze miała niewątpliwie tradycje wcześniejsze. Mamy więc do czynienia z niewielką szkołą duchowną w Bielsku. Przy parafiach unickich znajdujemy informacje o kilku pomocnikach diaków, którzy przyuczali się przy nich do tej funkcji. Jeden z poddiacych Jan Imszenik był nauczycielem szkoły parafialnej w Kleszczelach.

W prawie połowie parafii, obok diaków, znajdujemy również organistów. Świadczy to o latynizacji Cerkwi unickiej, bowiem instrumenty muzyczne w użytku liturgicznym na ziemiach ruskich są obce tradycji Kościoła wschodniego. Rozmieszczenie organów w cerkwiach unickich na terenie powiatu bielskiego było jednak nierównomierne. W Bielsku na cztery cerkwie instrument posiadała zaledwie jedna. Organy były w najdalej na zachód wysuniętych parafiach — Maleszach i Brańsku; tu też nie było w ogóle diaka. Pozostałe parafie, gdzie na nabożeństwach przygrywali organiści, oprócz Szczytów, zatrudniały również diaków.

Część parafii obsługiwali także dzwonnicy. W tym względzie szczególnie wyróżnia się cerkiew w Orli, gdzie było aż trzech stałych dzwonników, przy jednoczesnym braku organisty. Tradycje melodyjnego dzwonienia w parafii orlańskiej przetrwały do dziś. Jeszcze jedną kategorią kleru cerkiewnego są potomarzy (ponamarzy), przez niektórych parochów zwani zakrystianami. Ich obowiązkiem było asystowanie przy nabożeństwie i pilnowanie porządku w części ołtarzowej cerkwi.

Cenne informacje zawierają dane o działalności charytatywnej parafii. Przy większości z nich mieszkał jeden lub dwóch dziadów (zebraków). Niektóre parafie posiadały specjalne przytulki-szpitala, funkcjonujące na podstawie wcześniejszych przywilejów, jak np. przytulki przy bielskich cerkwiach św. Mikołaja, Św. Trójcy i św. Michała. Pod względem liczbowym największy

przysłup (5 dziadów) znajdował się w Rajsku, znanym miejscu kultu, związanym z cudowną ikoną Bogarodzicy. Ogólnie, przy wszystkich cerkwiach w powiecie bielskim przysłup znalazło 39 dziadów, większość z rodzinami. Interesujące, że kilka osób przypisana była do cerkwi filialnych w Płoskach i Sakach. W tej ostatniej przysługiwało aż trzech dziadów, wśród nich dwóch samotnych. Czyżby wówczas już należy szukać zaczątków życia mniszego w Sakach (od kilku lat funkcjonuje tu męski monaster św. Dymitra)?

Na końcu wstępu należy wspomnieć, że w rewizji z 1816 r. znajdziemy imiona szeregu znamienitych osób duchownych: o. o. ihumena Jonasza Mieszekiewicza, Antoniego Sosnowskiego, Adama Kostycewicza, Cyryła Bobrowskiego oraz świeckich: Ignacego Daniłowicza, Józefa Bobrowskiego, Platona Sosnowskiego i innych. Ówczesne Podlasie dawało całemu Kościołowi wschodniemu na ziemiach białoruskich elity, które za kilkanaście lat aktywnie włączają się w proces zjednoczenia Cerkwi. Z rodzin duchownych wywodziły się również osoby, które w sposób szczególnie zaznaczyły się w rozwoju białoruskiej i polskiej nauki i kultury.

Kler parafialny Kościoła wschodniego w powiecie bielskim w 1816 roku

Parafia prawosławna

[k. 6] *Rewizska Skazka Białostockiego Obwodu Bielskiego Święto Mikołajskiego Monasteru, w której zawiera się też Monasteru Naczelnik Xiądz Ihumen Jonasz, dwóch księży oraz Monasterskich sług męskiej płci dusz dziewięć, żeńskiej płci dusz pięć.*

1. Naczelnik monasteru ihumen Jonasz (34)¹;
 2. Ks. Teodor Bobarikin (42): w monasterze ukazem Mińskiego Duchownego Konsystorza od 1815 r.;
 3. Ks. hierodiakon Herwassyi (29):znaczony 1815;
 4. Mikołaj Busłowicz (18): oddany w monaster przez matkę w 1813 r. dla nauki i postawienia w przyzwoitym czasie na stopień duchowny z wydaniem na to dokumentu;
 5. Jan Prokopowicz (16): oddany w monaster matką jego w roku 1814 z dokumentem na taki przedmiot wydanym;
 6. Wawrzyniec Artysiewicz (13): oddany w monaster oycem jego w roku 1815 z dokumentem na ten przedmiot wydanym;
 7. Justyn Dobrowolski (9), nieprawego łoża: oddany w monaster matką jego dla nauki na duchownego.
- Szpitalne dziady:
8. Andrzej Waleszkiewicz: od dawnych czasów w szpitalu; za pruskiego rządu przyjęty;
 9. Jan Dudka (76), także żona Maryanna (50), Bazyli (14), syn jego żony bezmężnie jeszcze spłodzony;
 11. Zakrzystyan Jakub Małaszewski (59): od dawnych czasów, żona Barbara (52);
 12. Trochim Zacharewicz (59): od dawnych, jeszcze za rządu polskiego, żona Regina (42), córka Helena (12) i Marianna (9);
 13. Monasterski dziad szpitalny: Piotr Harasimowicz, od czasów rządu polskiego, jeszcze, córki: Agata (19), Teresa (16), Marianna (3), Brygida (9)

Parafie unickie

[k. 2.] *Rewizska Skazka Roku 1816 Miesiąca Decembra Dnia 21go Białostockiego Obwodu Bielskiego Powiatu Plebanij leżącej Wsi Grafa Potockiego Andryankach parocha tamecznego Xdza Michała po Grzegorzcu Tymińskiego z poszczególnieniem wiele w oney znajduie się ludzi Męskiej i żeńskiej Płci oraz sług cerkiewnych².*

1. Paroch o. Michał Tymiński s. Grzegorza (84), żona Katarzyna (50), syn Jakub, córki: Tekla (17), Dominika (17), Petronella (15);

¹ Pochodzący z Bielska Podlaskiego ihumen Jonasz Mieszkiewicz był ostatnim przełożonym monasteru św. Mikołaja przed jego kasacją i zamianą na parafię w 1824 r.

² Przy następnych parafiach podajemy jedynie część tytułu, dotyczącą nazwy, wezwania, względnie sytuacji własnościowej miejscowości.

2. Wikarny Bazyli Tymiński s. Michała (26), żona Elżbieta (25), s. Józefat (1), córka Eleonora (8);

3. Diak Jan Tymiński s. Piotra (14);

4. Poddiaczy Andrzej Tymiński s. Piotra (8).

[k. 20.] ***Plebanij Troieckiej leżącej w Mieście Powiatowym Bielsku...***

1. Administrator ks. Cypryan Żebrowski s. Pawła (42)³, żona Ahafia (36), synowie: Stanisław (19), Sylwester (17), Antoni (12), Jendrzey (12), Ignacy (3), Daniel (1), córka Tekla (5); ks. Cypryan Żebrowski przybył z Familiją swoją do Bielska w R. 1816, przy pierwszych Skazkach pokazanym był przy Cerkwi Berezowskiej;

2. Onofry Żebrowski, brat ks. Cypryana;

3. Jeremiasz Żebrowski, brat ks. Cypryana;

4. Dziad cerkiewny Paweł Krukowski s. Demiana (93), żona Maryanna (70); Dziady Szpitalne cerkwi Św. Trójcy;

5. Piotr Walesko (70);

6. Mikita Jarmociuk (75), jego pasierb Andrzej Juźwuk (17).

Z przyczyny kalectwa i włączenia się za chlebem z 1812 nie są zapisanemi do Skazek.

[k. 23] ***Plebanij Soborney leżącej w Mieście Powiatowym Bielsku...***

1. Administrator ks. Korneli Skabałanowicz s. Mateusza (51): od 1814 w powiecie, żona Praxeda (47), syn Eliasz (16) i Aleksander (14);

2. Diak Jan Artysiewicz s. Michała (46), ż. Eufrozyna (38);

3. Organista Daniel Kotowicz: wydał się do Łosinki, żona Ahafia, syn Klemens;

4. Dziad cerkiewny Józef Połubiński s. Macieja (50), żona Marcela (35), syn Jakub (5), córka Maryonna (12) i Maryana (9).

[k. 31] ***Plebanij Przeczystskiej leżącej w Mieście Powiatowym Bielsku...***

1. Ks. Antoni po Janie Giżewski (33), żona Zofia (27), syn Jan (10), Paweł (7) i Mikołaj (5)⁴;

2. Diak Jakub Mieleszkiewicz s. ks. Jana (58), żona Aleksandra (40), s. Klemens (12) i Paweł (10);

3. Zakrystian Jan Mieleszkiewicz s. ks. Jana (50), żona Jozafata (27);

4. Dziad Szymon Kornilowicz s. Jakima: przeniósł się do kościoła farnego w 1814, żona Anna;

5. Dziad Xawery Ostaszewski s. Grzegorza (41): z wolnych ludzi w 1815, żona Katarzyna (40), córka Kazimiera (9) i Anna (7);

6. Dzwonnik Grzegorz Buiewski s. Aleksego (40): od 1815, ż. Maryanna.

[k. 35.] ***Plebanij Woskresney leżącej w Mieście Powiatowym Bielsku...***

³ O. Cyprian Żebrowski był ostatnim parochem parafii Św. Trójcy przed jej likwidacją w 1834 r.

⁴ O. Mikołaj Giżewski był wikariuszem i proboszczem parafii Preczystieńskiej w Bielsku (w latach 1837-1871).

1. Ks. Pafnucy Artychowski (42): nowo przybyły, żona Marya (31), syn Antoni (7) i Arefy (5), córka Rozalia (6);

2. Diak Bazyli Minkowski s. Aleksandra (56), żona Maria (34), syn Grzegorz (15), córka Teodora (20), Anna (11), Praxeda (8);

3. Patamar Bartłomiej Sawczuk s. Macieja (zmarł w 1812);

4. Patamar cerkiewny Jan Tarmos (60): przybył w 1812 r. z Parcewa, żona Maria (56);

5. Dziad Jakób Łatysz s. Wasila (56): przybył w 1815 z Parcewa.

[k. 47] ***Plebanij Rzymsko Unitsko Brańskiej...***

1. Ks. Michał Bańkowski s. Stefana (27), żona Marianna (20), córka Teofila (3), sostrzeniec Julian Zankiewicz (24);

2. Zakrystian Franciszek Protkowski (48);

3. Organista Grzegorz Jaroszewicz (26), żona Konstancja (34), córka Paulina (1);

4. Dziad Tomasz Bazyłski (62);

5. Dziad Leon Chamowicz (70).

[k. 61] ***Plebanii leżącej w Mieście Grafa Potockiego Boćkach...***

1. Ks. Jozefat Tymiński s. Michała (22), żona Praxeda (23);

2. Diak Antoni Tymiński s. Jana (23);

3. Zakrystyan Józef Romanczyk s. Franciszka (18);

4. Po zmarłym parochu teyże cerkwie Stefanie Onyszkiewicz syn Daniel (23), po tymże syn Jan (4), Herman (13), córki Anna (20) i Katarzyna;

5. Po zmarłym dawniey parochu teyże cerkwi ks. Andrzeju Odelskim syn Jan (43).

[k. 65] ***Plebanij Berezowskiej leżącej we wsi Nowym Berezowie w Amcie Klejnicksim...***

1. Ks. Leon Kraskowski s. Joachima (43), żona Anna (40), syn Józef (18), Tomasz (14) i Adolf (12), córka Emilia (10) i Dominika (3);

2. Brat ks. Leona Jan Kraskowski (51);

3. Wikary ks. Jan Kuczewski s. Grzegorza, żona Elżbieta (30), syn Wincenty (7), córka Anna (4) i Emilia (2);

4. Organista Jan Sirocki s. Jakuba (34), żona Rozalia (29), syn Bazyli (8), córka Helena (1);

5. Diak Joachim Janowski (30): zwolniony przez obszczestwo m. Mielnika, przybył w 1814;

6. Zakrystyan Grzegorz Plewa s. Kamila (24);

7. Dziad Michał Zabinkiewicz s. Józefa (1), żona Franciszka (30);

8. Dziad Stefan Samsoniuk (60), żona Matrona (54), syn Karp (8), córka Kilisia (15) i Fruzyna (20), jej mąż Michał Rodowicz s. Szymona (20): przybył w przy stempy przez ożeniecie się z córką Stanisława Samsoniuka 1816, pierwszy zaś Rewizji pokazany w skazie wolnych w amcie bielskim we wsi Pohrebach;

9. Andrzej Dzierżyński s. Filipa (36), brat ks. Jana Kraskowskiego: przy rewizji 1810 i 1816 pokazanym nie był dlatego, iż dotąd czy żyje czy nie Andrzej Dzierżyński, żadnej wiadomości mieć nie można było.

[k. 70] ***Plebanii Wolańskiej, leżącej we wsi dziedzicznej Wólce...***

Wólka Wygonowska

1. Ks. Cyryl Bobrowski s. Jana (74)⁵, syn Józef (27)⁶;
2. Diak Jakób Micewicz s. Jana (42);
3. Dziad Jan Załużki s. Filimona (45), żona Anna (30), córka Praxeda i Katarzyna (17).

[k. 76] ***Plebanij Hryniewickiej leżącej przy wsi szlacheckiej Hryniewiczach...***

1. Ks. Mikołaj Daniłowicz s. Antoniego (55), żona Dominika (39), syn Ignacy: zapisany w skazki szlacheckie wylegitymował się⁷, córka Juliana (16) i Krystyna (9);

2. Diak Grzegorz Abramowicz s. Sawy (19);
3. Dziad Bazyli Goździk (42);
4. Dziad Iwan Semeniuk (42).

[k. 82] ***Plebanii Dubickiej we wsi skarbowej Dubiczach Cerkiewnych, w Amtcie Holowiejskim...***

1. Ks. Adam Kostyczewicz s. Andrzeja (29): przybył w powiat bielski w 1815 r.⁸, żona Joanna (25), syn Adam (1);

2. Dziad Jan Ciekałowski (37), żona Paraskiewa (zm. 1816), córka Aleksandra (12), Maryanna (7), Anna (4), Katarzyna (1);

3. Dziad Symon Paluch (50): nowo przybyły, żona Barbara (40);

⁵ O. Cyryl Bobrowski był ojcem prof. Michała Bobrowskiego (1784-1848), wybitnego duchownego, teologa i sławisty, m.in. odkrywcy „Kodeksu Supraskiego” z XI w.; postać o. Cyryla Bobrowskiego doskonale scharakteryzował o. Placyd Sosnowski w artykule biograficznym *Протоиерей Михаил Бобровский* („Литовские Епархиальные Ведомости” 1864, nr 1-2).

⁶ Józef Bobrowski był ojcem Pawła Bobrowskiego (1832-1905), oficera, historyka i etnografa, autora i redaktora dwutomowego dzieła *Материалы для географии и статистики России... Гродненская губерния* (1863) oraz szeregu artykułów. W pracach badawczych korzystał z bogatej spuścizny swego stryja o. Michała Bobrowskiego.

⁷ Profesor Ignacy Daniłowicz (1788-1845), jeden z pierwszych badaczy prawa i źródeł do dziejów Wielkiego Księstwa Litewskiego; przygotował do wydania wiele aktów źródłowych, wśród nich monumentalny zbiór: *Skarbiec dyplomatów papieskich, cesarskich, królewskich, książęcych... posługujących do krytycznego wyjaśnienia dziejów Litwy, Rusi Litewskiej i ościennych im krajów* (t. 1-2, Wilno 1862); w czasie sporządzania rewizji w 1816 r. I. Daniłowicz był już wykładowcą prawa cywilnego na Uniwersytecie Wileńskim.

⁸ O. Adam Kostyczewicz (1786-1849), magister teologii, kanonik kapituły brzeskiej, dziekan bielski, wizytator generalny; jeden z głównych popleczników biskupa Józefa Siemaszki w dziele zjednoczenia Cerkwi unickiej z prawosławną; pochowany przy cerkwi w Pasyńkach, gdzie w latach 1825-1849 był proboszczem; por.: o. G. Sosna, D. Fionik, *Pasyńki i okolice*, s. 43-50.

4. Dzwonnik Jozef Korniluk (66): nowo przybyły, żona Praxeda (40), córka Anna (10), Pałaszka (2).

[k. 86] ***Do cerkwi Greko-Unickiego obrządku w Dubiczach Cerkiewnych przynależącej Filij czyli kaplicy we wsi Saki pod Kleszczelami.***

1. Jofos Olexiejuk (68), żona Anna (57);

2. Jędrzey Marfiejuk (69);

3. Antoni Kułakowski (60).

Usługujący przy cerkwi Dziady.

[k. 105] ***Plebanij Klenickiej, leżącej we wsi Skarbowej Klenikach, w Amcie Klenickim...***

1. Ks. Aleksander Michniewicz s. Mikołaja (56), żona Anna (40), syn. Norbert (24) i Ignacy (4), córka Praxeda (20) i Antonina (8);

2. Wikary ks. Jan Bankowski s. Adama (23): przy pierwszej Rewizji pokazany w Skazkach szlacheckich pow. bielskiego, ż. Agata;

3. Kapelan Wieżański ks. Antoni Głowacki s. Harasima (46);

4. Organista Jan Artiszewicz (25): przybył z Czyżow w 1816;

5. Diak Jozef Naumiuk (17);

6. Zakrystyan Trofim Derpa (28), żona Petelulia (22);

7. Dzwonnik Teodor Kupryanowicz (29), żona Zinowia (24), córka Zinowia (1).

[k. 108] ***Plebanij Kornieńskiej leżącej we wsi skarbowej Korninie, w Amcie Klenickim...***

1. Ks. Symeon Kozminski s. Leona (38), żona Tekla (29), syn Jan (18), Andrzej (11) i Leon (9), córka Katarzyna (7) i Helena (2), matka żony Anna Pierocka, szwagierka Maryanna Pierocka (20): wyszła za mąż w 1816;

2. Wikaryusz ks. Jozafat Haponowicz s. Mikołaja (32): wyordynowany na wikariusza w 1811 r., żona Praxeda (24), syn Piotr (2);

3. Organista Tomasz Hermanowicz s. Prokopa (55), żona Marianna, syn Stefan (25): wybył do Seminarium Żyrowickiego, córka Teresa (12);

4. Diak Maciej Sawicki s. Tomasa: z wolnych, przybył w 1816 r. z Mielnika;

5. Zakrystyan Paweł Jańczuk (68);

6. Dzwonnik Sevastyan Holonka (64), żona Anna (54);

7. Dzwonnik Woyciech po Józefie Senderecki (50): przybył z wydalenia się.

[k. 137] ***Plebanij Pasynkowskiej leżącej we wsi Skarbowej Pasynkach, w Amcie Holowieyskim...***

1. Administrator ks. Michał Łopuszyński s. Michała (38), żona Tekla (36), krewny Benedykt Hereminowicz (26);

2. Organista Jerzy Kamiński s. Jana (44), żona Feuronia (36), córka Teodora (10);

3. Diak Józef Iwaniuk (46), żona Marta (31), córka Praxeda (1);

4. Potamar Marcin Antoniuk (36), żona Ahafia (31), córka Jaruna (9) i Tatiana (2).

[k. 97] ***Plebanij Jurzeńskiej leżącej w Mieście Skarbowym Kleszczelach...***

1. Ks. Grzegorz Zakrzewski s. Jana (58), żona Katarzyna (zm. 1816), syn Jan (27), Stanisław (21) i Józefat (12), córka Barbara (18), Maryanna (3) i Katarzyna (1);

2. Diak Kondrat Sawicki s. Konstantego (zm. 1812), żona Dominika (mieszka teraz na gruncie miejskim kleszczelowskim);

3. Diak terażniejszy Józef Januszewicz s. Jakuba (19): z wolnych, przybyły w roku 1813, z Kleszczel;

4. Aplikant przy diaku Antoni Sosnowski s. Łukasza (13): z wolnych, przybyły w 1815 z Kleszczel;

5. Zakrystyan Grzegorz Hryhoruk s. Jakima (30): z wolnych przybyły r. 1814 z Kleszczel, matka Tatiana (50), żona Julianna (28), siostra Marya (15).

[k. 100] ***Plebanij Mikoleńskiej leżącej w Mieście Koronnym Kleszczelach...***

1. Ks. Antoni Sosnowski s. Jerzego (42)⁹: kanonik brzeski, dziekan drohicki, żona Julianna (41), syn Justyn (22), Platon (16)¹⁰, Pankracy (10), Konstanty (8), Arystarch (6), Lucian (4);

2. Diak Maciej Sosnowski s. Łukasza (24);

3. Poddiaczy i nauczyciel szkoły Jan Imszenik s. Gabryela (18): z wolnych ludzi miasta Kleszczel, przybyły w 1811 r.;

4. Dziad szpitalny Mikita Karpiuk (75);

5. Dziad szpitalny Cyryl Biedrycki (64), oyciec wikarego;

6. Wikary ks. Stefan Biedrycki s. Cyryla (28), żona Franciszka (24), córka Zofia (3) i Justyna (1);

7. Zakrystyan Marcin Mikitiuk s. Jana (48), żona Zofia (43), syn Klemens (10), córka Eudokia (4) i Julianna (1);

8. Wikary ks. Teofan Dołbieński s. Jana (24), żona Franciszka (26), córka Marianna (1);

9. Ks. Antoni Hryniewicki s. Jana (63): mionsionarz w parafii we wsi Daszach ślepy żebrak (od roku 1806 nie wiadomo gdzie się podział), żona Helena (54), syn Jan (28), Stefan (21), Justyn (16, od roku 1816 nie wiadomo gdzie zostaje) i Symeon (10), córka Teodora (20);

⁹ O. Antoni Sosnowski (1775-1852), kanonik brzeski, wiceprzewodniczący konsystorza brzeskiego, walczył o prawa duchowieństwa parafialnego w obliczu dominacji zakonu bazylianów; był znawcą historii Cerkwi i prawa Wielkiego Księstwa Litewskiego, tych zagadnień dotyczyły wydrukowane artykuły; w parafii Kleszczele rozwijał szkolnictwo elementarne, jego grób znajduje się na cmentarzu w Kleszczelach; por.: P. Bobrowski, *A. IO. Сосновскій*, Wilno 1890.

¹⁰ O. Platon Sosnowski (1799-1827), wybitny duchowny, teolog, kaznodzieja i historyk, wykładowca na Uniwersytecie Wileńskim, zajmował się również literaturą piękną; por.: o. Michał Bobrowski, *Nekrolog księdza Platona Sosnowskiego, profesora nadzwyczajnego teologii moralnej i pasterskiej w Cesarским Uniwersytecie Wileńskim*, Wilno 1828.

10. Mariana Głowacka, żona zmarłego ks. Adama Głowackiego, syn Jan (26): od 1814 nie wiadomo gdzie została, s. Michał (20), s. Gabriel (18): od 1814 nie wiadomo gdzie została, s. Piotr (15), córka Praxedy (7).

[k. 111] ***Plebanij leżącej w Dobrach Grafa Potockiego w Kośney...***

1. Ks. Tadeusz Tarasiewicz s. Stefana (53);
2. Diak Jakub Skórkowski s. Woyciecha (30): z wolnych przybyły w r. 1810 z synami, żona Eudokia (28), syn Antoni (8) i Jan (2), matka Teodora Woyciecha Skórkowska (50);

3. Poddiaczy Teodor Łobik s. Iwana (48): w ucieczce od połowy teraźniejszego 1816 r.;

4. Zakrystyan Dyomid Saluk s. Bazylego (52).

[k. 119] ***Plebanij Łosinskiej we wsi Skarbowey Łosince, w Amcie Kleńnickim leżącej...***

1. Ks. Symeon Telakowski s. Grzegorza (52), żona Rozalia (43), syn Benedykt (27), żona Aniela (18), córka Izabela (1);

2. Diak Damian Januszkiewicz s. Jakuba (22);

3. Zakrystyan Danił Mińko s. Jana (19);

4. Dziad Karp po Krochmedz s. Łukaszu (42);

5. Dziad Hryhor Łuszcz (46), żona Anna (38), syn Łukian (9), córka Hafia (12), krewny Sylwester Iwaniuk (22).

[k. 122] ***Plebanij Maleszewskiej leżącej we wsi Maleszach...***

1. Mikołaj Czapkowski s. Eliasza (45), żona Helena (39), syn Władysław (20), syn Leon (16);

2. Organista Antoni Haciewicz s. Grzegorza (50);

3. Patamar cerkiewny Woyciech Lisowski s. Józefa (60), żona Maryanna (36), córka Katarzyna (1).

Ponieważ Skazki z powodu Rewolucji w 1812 r. zaginęły, przeto konfrontacji lat zrobić nie można.

[k. 128] ***Plebanij Narewskiej leżącej w mieście Narwi...***

1. Ks. Franciszek Łopuszyński s. Atanazego (27): z nowo ordynowanych przybył w roku 1815, żona Honorata (19), córka Józefa (1);

2. Organista Kasper Kotowicz s. Symeona (34), żona Eudokia (32), syn Grzegorz (14), Józef (7) i Antoni (1), córka Marianna (16) i Marianna (5);

3. Diak Daniel Kotowicz s. Symeona (28): dawniej w cerkwi Łosińskiej, żona Ahafia (24);

4. Potamar Jerzy Smoktunowicz (51): z wolnych, nowo przybyły z roku 1811 z Narwi, żona Krystyna (48), syn. Cyryl (2) i Jan (2), córka Ahafia (20);

5. Dziad Jan Sadowski s. Kazimierza (90).

[k. 131] ***Plebanij Orłańskiej leżącej w mieście dziedzicznym Orli...***

1. Ks. Augustyn Bielawski s. Pawła (34), żona Dominika (33), syn Ferdynand (2), córka Ludwika (8) i Karolina (7);

2. Wikary ks. Stefan Bielawski s. Pawła (27)¹¹, żona Pelagia (19);
3. Diak były Jan Popławski s. Jakuba (28): przeniósł się na grunt miejski w roku terażniejszy 1816, żona Marta: z diakiem przeniosła się na grunt miejski, syn Grzegorz: wyniósł się z oycem, córka Anna;
4. Diak terażniejszy Jan Demianowicz s. Dymitra (23): z Kleszczel nowo przybyły;
5. Zakrystyan Iwan Daniluk (42), żona Tekla (25), córka Rozalia (1);
6. Potamar Joakim Parasiuk s. Parasa (50): z wolnych nowo przybyły do szta-tu cerkiewnego w r. 1815 z Orli, żona Maryanna (21), syn Jan (7) i Tomasz (1);
7. Dzwonnik cerkiewny Leon Sieskiewicz s. Jana (40): z wolnych nowo przybyły w r. 1814 z Orli; żona (nie podano imienia — 40 lat);
8. Dzwonnik Stanisław Sieślukiewicz s. Jana (70): z wolnych nowo przy-były w r. 1814 z Orli;
9. Dzwonnik Stefan Michałowski s. Marcina (68): z wolnych nowo przy-były w r. 1814 w Orli.

[k. 134] ***Plebanij Podbielskiej w Maiątku Dziedzicznym W. Jana Sarnackiego...***

1. Ks. Michał Łopuszyński s. Atanazego (38), żona Apolonia (zm. 1814);
2. Wikariusz Cyryl Charsewicz s. Jana (28), żona Justyna (22), syn Konstanty (2), brat ks. Bazyli (25), brat Demetryusz (21), brat Jan (17);
3. Diak cerkiewny Grzegorz Micewicz (skreślony);
4. Potamar Filip Szeretucha (44), żona Filina (28), syn Jan (4), córka Eudokia (7) i Maria (1/2);
5. Dziad Paweł Adamiuk (80): darowany do posługi cerkiewnej przez Dziedzica W. Jana Sarnackiego;
6. Dziad Wawrzyn Dmitruk (93): darowany do posługi cerkiewnej przez Dziedzica W. Jana Sarnackiego.

[k. 140] ***Plebanij Puchłow Dekanatu Białostockiego...***

1. Ks. Andrzej Maliszewski (47), żona Eleonora (43), syn Jan (20): przeniósł się do Nowogródka na probostwo 1814, s. Stefan (14), Paweł (13), Piotr (11) i Józef (9), córka Antonia (17), Aniela (15), Józefa (6) i Wiktoria (3), zięć Jan Bazylewski był zapisany przy Plebanii Wasilkowskiej (24), żona Anna (23);
2. Organista Grzegorz Stasiewicz (29): był zapisany przy plebanii Nowo-wolskiej, żona Jagnieszka (25), córka Dominika (1/2);
3. Diak Michał Chwiedoruk (26);
4. Zakrystyan Maciey Michalczuk (35);
5. Potamar Józef Dawidziuk (40);
6. Maryanna Kalinowska (40): wdowa po zmarłym parochu Waptańskim, wdowy syn Antoni wydał się w Królestwo Polskie, córka Anastazja (17), Julianna: w Królestwo Polskie.

¹¹ O. Stefan Bielawski w latach 1819-1859 był proboszczem cerkwi św. Michała w Biel-sku Podlaskim.

[k. 145] *Cerkwi Ploskowskiej o szpitalnych dziadach...*

Dziady szpitalne przy cerkwi ploskowskiej

1. Matfiej Eliaszuk (76), pasierb jego Stefan (14): z przyczyny kalectwa i włączenia się za chlebem z 1812 roku są do Skazek nie wpisanymi.

[k. 147] *Plebanij Rayskiej leżącej we wsi Skarbowej Rajska, w Amtcie Stołowackim...*

1. Ks. Bazyli Markiewicz s. Jana (41)¹², syn Józef (13)¹³, córka Helena (10) i Benigna (6), krewny Teodor Paiewski (26), krewny Bazyli Paiewski (12), krewna Maryanna Ryszkiewiczowa (28);

2. Wikariusz ks. Bazyli Wyszowski s. Nicefora (31), żona Anna (30), córka Emilia (6) i Izabella (1);

3. Organista Gaspar Przygodzki s. Szymona (24);

4. Diak Michał Górski (22);

5. Zakrystyan Woyciech Dzierduk s. Jana (30);

6. Dziad Konon Martyniuk (50), żona Praxeda (36), córka Akulina (18) i Teodora (1);

7. Dziad Ihnat Haponiuk (46).

[k. 150] *Cerkwi Rzymsko-unitskiej Rayskiej i cerkiewnych dziadach...*

1. Iwan Aleksandruk (65);

2. Semen Petruszuk (60);

3. Franciszek Sawoniuk (98).

Z przyczyny włączenia się za chlebem z 1812 r. y kalectwa nie są nigdzie do Skazek zapisanymi.

4. Kondrat Chwedorowicz (40), zakrystyan: zabrany nieprzyjacielem w roku 1812 za furmana, dopiero teraz z Królestwa Polskiego powrócił.

[k. 152] *Amtu Stołowackiego Plebanij leżącej we wsi Rybolach...*

1. Ks. Michał Krassowski s. Józefa (32), żona Anna (24), syn Michał (2), siostra Marianna (22);

2. Diak Antoni po Janie Szepko (30): z Amtu Klejnickiego uwolniony w r. 1816, żona Justyna (24);

3. Dziad Tadeusz Zabiłowicz s. Grzegorza (70), żona Anna (64).

[k. 164] *Cerkwi Uniackiej Troscianickiej Białostockiego Dekanatu...*¹⁴

1. Ks. Pleban Maksymilian Babulewicz s. Nicefora (31), żona Eleonora z Nikonowiczów (24), córka Anna (8), Izabella (6) i Marcianna (1);

2. Sługi Cerkiewne:

¹² O. Bazyli Markiewicz w 1818 r. był dziekanem bielskim, kanonikiem brzeskim; por.: wypis z wizytacji cerkwi w Rajska z 1818 r., Nacyjonalny Historyczny Archiw Bielarusi w Grodnie, F. 135, 1, 159.

¹³ Józef Markiewicz również został duchownym, w latach 1827-1864 był proboszczem cerkwi w Rajska, potem soboru św. Mikołaja w Bielsku Podlaskim.

¹⁴ Parafia w Trześciance była zlikwidowana w 1829 r., zgodnie z zarządzeniem cesarskim; restytuowana w 1896 r.

Diak Stefan Sergowiuk s. Pawła (70);
Benedykt Kozakiewicz s. Antoniego (13).

[k. 167] *Plebanij Czyżewskiej leżącej we wsi Skarbowej Czyżach, w Am-
cie Klenickim...*

2. Były paroch cerkwi ks. Mikołaj Odelski s. Jana (zm. w 1815 w wieku 86 l.), córka Anna: mieszka w Siemiatyczach;

3. Paroch terażniejszy ks. Spiridon Michniewicz s. Ignacego (32), żona Eleonora (25), córka Emilia (7);

4. Wikaryusz ks. Filip Szeszko s. Dymitra (31): nowo wyświęcony, żona Pelagia (30), córka Anastazja (2) i Paulina (1);

5. Organista Jan Mazado s. Fiedora (14): przybył w r. 1815;

6. Były organista cerkwi czyżowskiej Bazyli Harowski s. Timofieja: wy-
dał się w 1811 w wieku 25 lat;

7. Były diak cerkwi czyżowskiej Jan Artyszewicz: w r. 1815 wydał się
do plebanii klenickiej;

8. Zakrystyan Filip Szuhało (50): nowo przybyły.

[k. 170] *Plebanij Szczytowskiej we wsi dziedzicznej J.W. Marszałka Wę-
gierskiego Szczytach leżącej..*

1. Ks. Jan Michniewicz s. Marcina (56), żona Maryanna (46), syn Stefan (24), Feliks (21) i Leonard (1), córka Tekla (26), Katarzyna (18), Justyna (9) i Józefa (7); ks. Jana krewny Stefan (12) i Józef (8); krewna ks. Jana Julianna (19), siostra żony Gliceria Malinowska (43);

2. Organista cerkwi szczytowskiej Naum Dubiński s. Jakuba (25), żona Agrypina (19), syn Joachim (1);

3. Dziad cerkiewny Dawid Kaczanowski s. Onufrego (62): darowany przez J. W-go Marszałka Węgierskiego za posługę cerkiewną;

4. Dzwonnik cerkiewny Samuel Budka (58): darowany przez J. W-go Marszałka Węgierskiego za posługę cerkiewną.